

У МІЖНАРОДНЫ КАНГРЭС БЕЛАРУСІСТАЎ

20–21 мая 2010 г. у Мінску на базе Беларускай дзяржаўнай харэаграфічнай гімназіі-каледжа і Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі адбыўся чарговы V Міжнародны кангрэс беларусістаў, праведзены Грамадскім аб'яднаннем «Міжнародная асацыяцыя беларусістаў» (ГА МАБ). Акрамя названых інстытуцый, правядзенню кангрэса садзейнічалі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь, а таксама Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт. За выключэннем пленарных выступленняў праграма кангрэса ўпершыню зусім не мела індывідуальных дакладаў і была сфарміравана на аснове папярэдне пададзеных калектывных заявак на правядзенне тэматычных блокаў-панэлей (усяго працавала 36 блокаў). Таксама на кангрэсе адбылося пасяджэнне «круглага стала» «Беларуская мова як замежная: дасягненні, праблемы, перспектывы» (кіраўнік – Таццяна Рамза). Такі фармат кангрэса спрыяў пэўнай арганізацыйнай актыўнасці навукоўцаў яшчэ на стадыі яго падрыхтоўкі. Акрамя дакладчыкаў, у кожным блоку быў загадзя вызначаны «афіцыйны» дыскутант, які знаёміўся з дакладамі раней. Форма блокаў у нейкай меры садзейнічала асаблівай адказнасці: удзельнічаючы ў кангрэсе ў рамках невялікіх аб'яднаных агульнай праблематыкай калектываў, дакладчыкі толькі ў выключных выпадках не прыбылі на кангрэс. Увогуле з запланаваных па аб'ектывных прычынах не адбылося пасяджэнне толькі аднаго блока – «Кітабістыка – дасягненні і перспектывы даследаванняў».

На адкрыцці кангрэса яго ўдзельнікаў віталі прадстаўнікі заснавальнікаў МАБ: Тадэвуш Стружэцкі – ад імя Міністэрства культуры, Аляксандр Каваленя – ад Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, Уладзімір Шчасны – ад Міністэрства замежных спраў. З прывітальнымі словамі выступілі таксама старшыня Польскага беларусістычнага таварыства Міхал Саевіч (Люблін) і старшыня Міжнароднага камітэта славістаў Аляксандр Лукашанец (Мінск).

На пленарных пасяджэннях былі прачытаны даклады «Шматмоўнасць ці тэндэнцыя да уніфікацыі на беларускім памежжы» Эльжбеты Смуклавай (Варшава), «Беларуская мова ў сучасным грамадстве: праблемы развіцця і функцыянавання» Аляксандра Лукашанца, «Стан сучаснай беларускай літаратуры з гледзішча замежніка» Арнольда МакМіліна (Лондан), «Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі-2010» Уладзіміра Карагіна (Мінск), «Знешняя культурная палітыка Беларусі: праблемы і перспектывы» Віктара Шадурскага (Мінск). Адзін з прачытаных на пленарным пасяджэнні дакладаў – належаў ганароваму старшыні ГА МАБ Адаму Мальдзісу – трактаваў як канкрэтныя пытанні дзейнасці гэтага грамадскага аб'яднання на працягу яго існавання, так і асвятляў больш шырокія праблемы супрацоўніцтва асацыяцыі беларусістаў з дзяржаўнымі ўстановамі.

Адзінаццаць блокаў на кангрэсе былі прысвечаны лінгвістычным пытанням. Так, пад кіраўніцтвам Ніны Баршчэўскай (Варшава) працаваў блок «Беларуская мова за межамі Беларусі». На кангрэсе адбылося пасяджэнне панэлі «Лексічная семантыка, марфасінтаксіс і кампазіцыйная семантыка сучаснай беларускай мовы» (мадэратар – Увэ Юнганс з Гёттынгена), якую ўклалі пераважна нямецкія дакладчыкі, а ў якасці дыскутанта выступіў прафесар Аляксандр Кіклевіч з Польшчы. Акадэмік Рыгор Піўтарак (Кіеў) ініцыяваў правядзенне блока «Дыялектная дыферэнцыяцыя старабеларускай літаратурна-пісьмовай мовы (беларуска-ўкраінскі аспект)», у рамках якога адбылося вострае сутыкненне поглядаў украінскіх і беларускіх лінгвістаў. Пад кіраўніцтвам Ігара Клімава (Мінск) на кангрэсе прайшло пасяджэнне блока, прысвечанага стратыфікацыі і статусу старабеларускай літаратурна-пісьмовай мовы. Выключнай папулярнасцю ва ўдзельнікаў і гасцей кангрэса карыстаўся блок «Беларуская мова ў Інтэрнэце», пасяджэнне якога прайшло пад кіраўніцтвам Ніны Мячкоўскай (Мінск) і Сяргея Важніка (Мінск). Глыбокія даследаванні ў беларусістыцы чарговы раз засведчыў прафесар Альдэнбургскага ўніверсітэта з Германіі Герд Генчэль, які кіраваў пасяджэннем панэлі «Змешанае беларуска-рускае маўленне ў Беларусі» (удзельнічалі нямецкія і беларускія навукоўцы). Пад кіраўніцтвам Мікалая Прыгодзіча (Мінск) адбылося пасяджэнне блока «Мовы старажытнай Беларусі». Пытанні гістарычнай і практычнай анамастыкі абмяркоўваліся на пасяджэнні панэлі, якой кіравалі прафесары Міхал Саевіч і Міхал Кандрэцкі (Беласток). Удзельнікі блока, прысвечанага беларускай граматыкаграфіі 1910–1930-х гг. (кіраўнік – Герман Бідэр; Зальцбург, Аўстрыя), разважалі пра месца ў гісторыі лінгвістыкі граматыкі беларускай мовы, створаных Антонам Луцкевічам, Язэпам Лёсікам, Анатолем Багдановічам і інш. Дакладчыкі блока, праведзенага пад кіраўніцтвам Веранікі Курцовай (Мінск), засяродзіліся на пытаннях дыялекталогіі і нормах літаратурнай мовы, а ў рамках кіраванай Аленай Рудэнка (Мінск) панэлі дакладчыкі з Беларусі, Чэхіі і Польшчы асэнсоўвалі праблемы валентнасці, спалучальнасці і дыстрыбуцыі ў беларускай мове.

На кангрэсе таксама карысталася папулярнасцю гістарычная і культуралагічная тэматыка (трынаццаць блокаў). Пад кіраўніцтвам Мікалая Нікалаева (Санкт-Пецярбург) працавала панэль «Кніжная спадчына Беларусі ў замежных зборах». На кангрэсе адбылося пасяджэнне блока «Беларуская Народная Рэспубліка: гісторыя і традыцыя» (мадэратар – Дарота Міхалюк з Торуні). Дзякуючы ініцыятыве Зіны Гімпелевіч (Ватэрлоа, Канада), на кангрэсе працавала панэль «Беларускія яўрэі». Пад кіраўніцтвам Наталлі Гардзіенкі (Мінск) адбылося пасяджэнне блока, прысвечанага беларускім асяродкам у свеце. Цікавае ўдзельнікаў кангрэса выклікала правядзенне панэлі «Культурная спадчына грэка-каталіцкай царквы ў Беларусі», пасяджэнне якой прайшло пад кіраўніцтвам Святланы Марозавай (Гродна). Пытанні беларускага ўкладу ў палілог віленскай культуры абмяркоўваліся на пасяджэнні блока, якім кіраваў Юрый Лабынцаў (Масква). Беларускія, украінскія, польскія і нямецкія ўдзельнікі блока, што працаваў пад кіраўніцтвам Аляксандра Доўнара (Мінск), разважалі пра праблемы даследавання гарадоў Беларусі і Украіны, якім нададзена Магдэбургскае права. Дакладчыкі панэлі, праведзенай пад кіраўніцтвам Монікі Банькоўскай-Цюліг

(Швейцарыя) і Адама Мальдзіса, засяродзіліся на пытаннях успрыняцця Беларусі іншаземнымі падарожнікамі, вучонымі, дзеячамі літаратуры і мастацтва. Беларуска-літоўскія сувязі ў галіне традыцыйнай духоўнай культуры сталі прадметам абмеркавання аднайменнага блока (мадэратар – Сяргей Санько з Мінска). У рамках кіраванай Алесем Смаленчуком (Гродна – Вільнюс) панэлі асэнсоўваліся праблемы беларускага нацыянальнага руху. Пра беларускую ідэнтычнасць ішла гаворка на пасяджэнні блока, праведзенага пад кіраўніцтвам Рышарда Радзіка з Любліна, а ў рамках кіраванага Нінай Рачкевіч (Беласток) блока абмяркоўваліся праблемы каляндарнай абраднасці беларусаў. Адна з панэлей трактавала архіўную праблематыку ў Беларусі і Украіне (кіраўнік – Юрый Мыцык з Кіева).

Натуральна, у рамках мерапрыемства, праведзенага арганізацыяй, якая мае юрыдычны адрас на філалагічным факультэце БДУ, глыбока асвятляліся некаторыя фундаментальныя і прыватныя праблемы беларускай літаратуры (восем блокаў). Так, Ганна Кісліцына (Мінск) склікала пасяджэнне блока «Чалавек у люстэрку дэгуманізаванай літаратуры». Пад кіраўніцтвам Гун-Брыт Колер (Альдэнбург, Германія) працавала панэль «Літаратурная сітуацыя першай чвэрці XX ст. і “новае адраджэнне” (канец 80-х – 90-я гг.)». На кангрэсе адбылося пасяджэнне блока «Творчая спадчына Уладзіміра Караткевіча» (мадэратар – Анатоль Верабей з Мінска). Пятро Васючэнка (Мінск) ініцыяваў правядзенне блока «Чалавек міленіуму ў літаратурнай прасторы ХХ–XXI стст.». Пад старшынствам Ірыны Багдановіч (Мінск) на кангрэсе адбылося пасяджэнне панэлі, прысвечанай беларускай літаратурнай эпохі мадэрн, а ў рамках блока Вячаслава Рагойшы (Мінск) асэнсоўваліся беларуска-ўкраінскія літаратурныя сувязі. Удзельнікі блока, які працаваў пад кіраўніцтвам Жанны Некрашэвіч-Кароткай (Мінск), займаліся праблемай гераічнага ідэалу ў шматмоўнай пазіі Беларусі XVI–XVIII ст., а ўдзельнікаў блока Міколы Хаўстовіча (Варшава) аб'яднала цікавасць да праблем атрыбуцыі беларускай літаратуры XIX ст.

Напрамак «міжнародныя адносіны» на кангрэсе быў прадстаўлены панэллю «Знешняя палітыка Беларусі: пошук аптымальнай мадэлі» (кіраўнік – Віктар Шадурскі). Выразны міждысцыплінарны характар мелі блокі, якімі кіравалі Інэса Кур'ян («Беларусь у міжнароднай адукацыйнай прасторы») і Ірына Будзько з Мінска («Усходнеславянскае кніжнае пісьменства ў святле міжмоўных і міжкультурных уплываў»). Адзін з дакладаў блока «Беларускае памежжа ў міждысцыплінарным даследаванні» (Эльжбеты Смулковай) быў вынесены на пленарнае пасяджэнне, непасрэдна на пасяджэнні блока прагучалі даклады навукоўцаў з Беларусі і Польшчы Вольгі Лабачэўскай, Анны Энгелькінг, Ірыны Будзько, Вольгі Гушчавай, Алены Казанцавай і Анны Зялінскай. Увогуле ў той або іншай ступені міждысцыплінарны характар мелі пасяджэнні і іншых панэлей, пададзеныя тут як «вузка дысцыплінарныя».

Складовай часткай кангрэса сталі прэзентацыі новай літаратуры, на якіх можна было пазнаёміцца з вучэбным дапаможнікам для замежных навучэнцаў Таццяны Рамзы «Беларуская мова? З задавальненнем!», манаграфіяй Таццяны Валодзінай «Цела чалавека: слова, міф, рытуал», кнігамі «Мястэчкі Беларусі ў канцы XVIII – першай палове XIX ст.» Іны Соркінай, «Гарадская цывілізацыя: Беларусь і свет» Захара Шыбека, «Мір: гісторыя мястэчка, што расказалі яго жыхары» Ірыны Раманавай і Ірыны Махоўскай, зборнікам «Номо Historicus 2009. Гадавік антрапалагічнай гісторыі». Напярэдадні правядзення кангрэса Польшкі інстытут у Мінску арганізаваў лекцыю «Паходжанне народаў Усходняй Еўропы» і прэзентацыю кнігі «Рэканструкцыя нацыяў: Польшча, Украіна, Літва, Беларусь 1569–1999» прафесара Йельскага ўніверсітэта з ЗША Цімаці Снайдэра; удзельнікі кангрэса мелі магчымасць наведання гэтыя імпрэзы. У день адкрыцця кангрэса на факультэце міжнародных адносін БДУ працавала канферэнцыя «Энергетычныя выклікі еўразійскай бяспекцы».

У рамках кангрэса адбыўся справядачна-перавыбарны сход, на якім было абрана новае кіраўніцтва ГА МАБ.